

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

Development of Participatory Academic Administration Guidelines for Small-Sized Educational Institutions under Roi Et Office of Primary Education Service Area 1

คงคา วงศ์อามาตย์¹, ลักขณา สริวัฒน์²
Kongka Wongarmat¹, Lakkhana Sariwat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก 2. ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 3. พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้หลักการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และศึกษาวิธีการบริหารที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน โดยการศึกษากรณีจากโรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ และระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 กลุ่ม

---

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.E.d. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

ตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบง่าย 30 ได้ผู้บริหาร 25 คน คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก 11 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามและประเมินผล

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการแนะแนวการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.32$)

3. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสม

และความเป็นไปได้ที่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้าน

Abstract

The research aimed to: 1. Study the components of participatory academic management for small-sized educational institutions, 2. Study the current state of participatory academic management for small-sized educational institutions, and 3. Develop participatory academic management guidelines for small-sized educational institutions under Roi Et Office of Primary Education Service Area 1, employing principles of research and development. The research was divided into 3 phases. Phase 1 dealt with the study of the components of participatory academic management for small-sized educational institutions. Phase 2 dealt with the study of the current state of participatory academic management for small-sized educational institutions. And Phase 3 was the development of participatory academic management guidelines for small-sized educational institutions under Roi Et Office of Primary Education Service Area 1. The sample comprised administrators, basic education institution committee members and personnel in small-sized educational institutions under Roi Et Office of Primary Education Service Area 1. The sample was determined by using the criterion of 30 percent and thus comprised 25 administrators and 220 basic education institution committee members and personnel. The research instruments were 1) a questionnaire, 2) an assessment form for suitability, possibility, and usefulness of the participatory academic management guidelines. It was a 5-level rating scale, and 3) a structured interview form. The statistics employed were percentage, the mean, and standard deviation.

The results are as follows:

1. The study of the components of participatory academic management for small-sized educational institutions revealed that there were 11 components of participatory academic management for small-sized educational institutions. They were: school-based curriculum development; instructional organization and learning process development; measurement, evaluation and transfer of credits; research for educational quality development; development of media, innovations and technology for education; educational supervision; educational guidance; development of internal quality assurance

system of the educational institution; coordination of collaboration for academic development with other educational institutions and other organizations; community academic empowerment; and promotion and support given to individuals, families, other organizations and institutions that provide education, by using the participatory process which comprised 5 steps: participation in thinking, participation in planning, participation in making decisions, participation in doing, and participation in monitoring and evaluation.

2. The study of the current state of participatory academic management for small-sized educational institutions revealed that the current state of participatory academic management for small-sized educational institutions under Roi Et Office of Primary Education Service Area 1, on the whole, was in the moderate level When considered by aspect, 2 aspects were in the high level: coordination of collaboration for academic development with other educational institutions and other organizations and Development Curriculum The rest were in the moderate level. The aspect with the lowest mean was research for Developing innovative media and technology in education.

3. The suitability and usefulness of the participatory academic management guidelines for small-sized educational institutions under Roi Et Office of Primary Education Service Area 1, on the whole, were in the high level. When considered by aspect, the suitability and usefulness were also found to be in the high or highest level on all of the aspects.

Keywords : Development of Participatory, Academic Administration Guidelines

บทนำ

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดังที่กล่าวมา มีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขต้องปรับตัวและแสวงหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพได้ ในยุคปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันหากได้มี

การนำความรู้ ความสามารถของบุคลากรเข้ามาทำงานร่วมกัน ย่อมเกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด (ลัดดา ผลวัฒนะ. 2547 : 5) ดังนั้น นักทฤษฎีทางการบริหารจำนวนมากได้พยายามพัฒนาแนวคิดทางการบริหาร และนำมาใช้ในการบริหารการศึกษา จึงปรากฏทฤษฎีทางการบริหารหลายทฤษฎีที่นักวิชาการ และนักบริหารได้

พยายามศึกษาและทดลอง และพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ (Hoy and Miskel. 1996 : 20-21) สอดคล้องกับระบบบริหารของ Likert ที่ได้รับการศึกษาในปี 1961 โดยแบ่งการบริหารออกเป็นสี่ระบบ (4 System) ได้แก่ 1) ระบบใช้อำนาจเผด็จการ (Exploitative Authoritative) 2) ระบบใช้อำนาจอย่างเมตตา (Benevolent) 3) ระบบปรึกษาหารือ (Consultative) และ 4) ระบบให้กลุ่มมีส่วนร่วม (Participative Group) ผลการวิจัยครั้งนั้น พบว่า องค์การที่มีการใช้ระบบการบริหารแบบให้กลุ่มมีส่วนร่วมในระดับที่มากกว่าระบบอื่นๆ เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้า (Likert. 1961 : 242-243) ซึ่งการดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารการศึกษาต้องใส่ใจ เอื้อให้บุคคลในหน่วยงานของตนเข้มแข็งมีศักยภาพพร้อมจำเป็นต้องเน้นปัจจัย 3 ประการ คือ สร้างระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประการที่สอง พัฒนาคนในองค์การให้มีความรอบรู้ความเชี่ยวชาญ ประการที่สาม นำระบบคุณภาพ (Quality System) มาใช้งานทุกด้าน (เกษม วัฒนชัย. 2546 ก : 99) ซึ่งระบบคุณภาพนั้นเป็นนวัตกรรมทางการบริหารแนวใหม่ที่ทุกวงการให้ความสนใจ และเป็นที่ยอมรับ เป็น

ระบบบริหารที่ใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 99) สอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทั้งหมดในโรงเรียนร่วมมือผืนนี้กำลังประสานสัมพันธ์ให้มีพลังผลักดันให้เกิดการปฏิรูปทั้งโรงเรียนและบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สำเร็จได้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

จากสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์เพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารโรงเรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นการบริหารโดยให้บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น นั่นคือการบริหารโดยองค์คณะบุคคล คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (ธีระ รุญเจริญ. 2545 : 138-139) ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจปัญหานี้ และได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของระบบการบริหารสถานศึกษาจาก

เอกสาร ดำรา และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาด้านการบริหารจัดการศึกษาจากนักวิชาการ นักการศึกษา แลผลงานวิจัยของศรัชัย เข้มแข็ง (2550 : 56 - 57) ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเมืองพิทยา 6 (วัดธรรมสามัคคี) พบว่า ปัญหาด้านวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการงานวิชาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนจากที่กล่าวมาข้างต้นและจากประสบการณ์ในการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ได้นำเสนอมาโดยลำดับแล้วนั้น การบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ยังมีปัญหาสำคัญควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งยังขาดระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษา เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตจากสถานศึกษายังมีคุณภาพไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการพัฒนาประเทศ ดังนั้นในฐานะผู้วิจัยผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จึงสนใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์และกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งระบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ให้บริการทางการศึกษาในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด
เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการบริหารงาน
วิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ครั้ง
นี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and
Development) โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการ
บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานคือ ศึกษา
เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูล
ที่ได้มาสังเคราะห์แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 7 คน ยืนยันองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน การ
บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ สร้าง
แบบสอบถาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร
คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรใน
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แล้วเก็บรวบรวม
ข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์
และศึกษาวิธีการบริหารที่นำไปสู่

ความสำเร็จของโรงเรียน (Best Practice)
โดยการศึกษากรณีจากโรงเรียนขนาดเล็กที่
มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงาน
วิชาการ จำนวน 3 แห่ง คือ 3 โรงเรียน
ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านปลาฝา
โรงเรียนบ้านดอนแคน และโรงเรียนบ้าน
แคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ซึ่งมีเกณฑ์ใน
การพิจารณาคัดเลือกดังนี้ เป็นโรงเรียน
ต้นแบบ หรือโรงเรียนแกนนำ หรือโรงเรียน
นำร่องการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วน
ร่วมในการจัดการศึกษาระดับเขตพื้นที่
การศึกษาขึ้นไป เป็นโรงเรียนที่ผ่านการ
ประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 ในระดับ
ดี ขึ้นไปเป็นโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัล
พระราชทาน และโรงเรียนที่มีคุณภาพตาม
มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ

ระยะที่ 3 ออกแบบแนวทางการ
บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานคือ นำข้อมูล
ได้จากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มายกร่าง
แนวทางการพัฒนาแล้วประเมินแนว
ทางการพัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7
คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อยืนยันองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และศึกษาแนวทางการพัฒนา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ระยะที่ 3 และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่ม ตัวอย่าง การวิเคราะห์ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2. การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร เป็นการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ ในการวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า

ผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมขอขยายและภารกิจงานด้านวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขอขยายและภารกิจงานด้านวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 11 ด้าน คือ

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.1.2 มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาของสถานศึกษา

1.1.3 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมายของสถานศึกษา

1.1.4 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยได้รับความร่วมมือจากครูและบุคลากรในสถานศึกษา

1.1.5 นำหลักสูตรไปใช้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

1.1.6 นิเทศการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.1.7 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.1.8 ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

1.2 ด้านจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ตามแนวทางการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.3 ครูเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการสอนแบบบูรณาการ

1.2.4 ครูมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยากรภายนอกและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2.5 โรงเรียนมีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

1.3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.2 กำหนดระเบียบแนวทางการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาที่ชัดเจน

1.3.3 จัดทำเครื่องมือวัดผล และการประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

1.3.4 ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์จากสถานศึกษาให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.3.5 คณะกรรมการเทียบโอนความรู้ ทักษะประสบการณ์ มีความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.3.6 ครูมีความเข้าใจอย่างชัดเจนในการใช้แบบ ปพ.

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.4.1 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะความรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ

1.4.2 ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.4.3 ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนของตนเองหรือของบุคคลอื่นมาพัฒนาการเรียนการสอน

1.4.4 ประสานขอความร่วมมือในการนำผลการวิจัยจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

1.4.5 ได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการส่งเสริมพัฒนางานวิจัย

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.5.1 วางแผนการผลิตจัดการพัฒนาและใช้สื่ออย่างเป็นระบบ

1.5.2 กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.5.3 มีสื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

1.5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิตจัดหาและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีกับสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

1.5.5 ประเมินการใช้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและมีคุณภาพ

1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

1.6.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

1.6.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย

1.6.3 ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

1.6.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.7 ด้านการแนะแนวการศึกษา

1.7.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพในสถานศึกษา

1.7.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

1.7.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษา

1.7.4 ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการ แนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา หรือ เครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่ การศึกษา

1.8 ด้านการพัฒนากระบวนการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.8.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

1.8.2 กำหนดเกณฑ์การ ประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของ สถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

1.8.3 วางแผนการพัฒนา คุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา ให้บรรลุผลตาม เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

1.8.4 ดำเนินการพัฒนา งานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนา อย่างต่อเนื่อง

1.8.5 ประสานความร่วมมือ กับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ ภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

1.8.6 ประสานงานกับเขต พื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการ

ประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่ การศึกษา

1.8.7 ประสานงานกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและ ประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมิน สถานศึกษาเพื่อเป็นฐาน ในการพัฒนา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.9 ด้านการประสานความ ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.9.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษา ชั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณ ใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่าง เขตพื้นที่การศึกษา

1.9.2 สร้างเครือข่ายความ ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กร ต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.10 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มี ความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.10.1 ศึกษา สสำรวจความ ต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

1.10.2 จัดให้ความรู้เสริมสร้าง ความคิด และเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะ

1.11 ด้านการส่งเสริมและ สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั

องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

11.1 สํารวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการรับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

11.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

11.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. กระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมคิด เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาในการบริหารจัดการงานวิชาการหรือความจำเป็นต้องชี้แจงให้ครู บุคลากรได้รู้และเข้าใจ ได้มีโอกาสซักถาม พบปะกันอย่างใกล้ชิด และในขณะที่เดียวกันได้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร

สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือบุคลากรในสถานศึกษา

2.2 การมีส่วนร่วมการวางแผน เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมายวิธีการดำเนินงาน จัดโครงการและกิจกรรมร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสพร้อมทั้งสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณพร้อมอำนวยความสะดวกในด้านอื่นๆ ตามความจำเป็น

2.3 การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในสถานศึกษาได้ร่วมกันดำเนินการ ประการแรกที่จะต้องกระทำก็คือการกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญในการบริหารจัดการงานด้านวิชาการ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและโครงการ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นการตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2.4 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงบุคลากรในกลุ่มต่างๆ

ได้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นไปตามภารกิจที่ตกลงกันไว้ในการปฏิบัติงานต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรอื่น เพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ

2.5 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บุคลากรในสถานศึกษาได้ดำเนินงาน ได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้นจะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการบริหารจัดการงานวิชาการทุกด้านการปฏิบัติงานได้ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา ทำให้มีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาขององค์กร

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวม

องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วม	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.54	0.56	มาก
2. การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.50	0.46	ปานกลาง
3. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	3.34	0.47	ปานกลาง
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	3.33	0.45	ปานกลาง
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.32	0.42	ปานกลาง
6. การนิเทศการศึกษา	3.35	0.51	ปานกลาง
7. ด้านการแนะแนวการศึกษา	3.55	0.58	มาก
8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	3.38	0.57	ปานกลาง
9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น	3.37	0.57	ปานกลาง
10. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	3.41	0.59	ปานกลาง
11. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.39	0.56	ปานกลาง
รวม	3.41	0.33	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการแนะแนวการศึกษา ($\bar{X} = 3.55$) และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.32$)

2. ร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภายหลังจากศึกษาสภาพสภาพปัจจุบันและความต้องการ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 และการศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ตามกรอบการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 11 ด้าน

1. ผลการจัดสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ฉบับร่าง

จากผลการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎี หลักการและการสอบถามความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และศึกษาวิธีการบริหารที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน (Best Practice) โดยการศึกษากรณีจากโรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการ จำนวน 3 แห่ง นำมาร่างเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการขอขยายและภารกิจงานด้านวิชาการ 11 ด้าน และการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 การมีส่วนร่วม

1.1.1 การมีส่วนร่วมคิด

1.1.2 การมีส่วนร่วมการวางแผน

1.1.3 การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ

1.1.4 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติกร 1.1.5 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล 1.2 ขอบข่ายและภารกิจงานด้านวิชาการ 1.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1.2.3 การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 1.2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1.2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 1.2.6 การนิเทศการศึกษา	1.2.7 การแนะแนวการศึกษา 1.2.8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 1.2.9 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 1.2.10 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 1.2.11 การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติการหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการงานวิชาการแต่ละด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม รายละเอียด ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงรายละเอียดส่วนประกอบแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก จำแนกตามองค์ประกอบ

การบริหารงานวิชาการ	การมีส่วนร่วม
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษา - การร่วมวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย - การร่วมจัดโครงสร้างหลักสูตร/สาระการเรียนรู้ - การร่วมบริหาร การใช้หลักสูตรสถานศึกษา - การนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา - การร่วมติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร - การร่วมสรุปผลการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ - การร่วมปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการ	การมีส่วนร่วม
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา - การร่วมวางแผนการจัดการเรียนรู้ - การร่วมนิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตร - การร่วมส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา - การร่วมจัดหาทรัพยากรและการระดมทุน - การร่วมศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล/รายกรณี - การร่วมประเมินผลและปรับปรุงพัฒนา
3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดผล - การร่วมกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติการวัดผล - การร่วมจัดทำแผนการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้ - การร่วมสรุปการวัดผล ประเมินผล จัดทำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผล - การร่วมกำหนดการสอนซ่อมเสริม สอนพิเศษ - การร่วมวิเคราะห์ผล ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการบริหารและพัฒนาคุณภาพ - การร่วมศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ - การร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายการวิจัย - การร่วมส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรมีความรู้ - การร่วมประสานความร่วมมือในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย - การร่วมประสานความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานการวิจัย - การร่วมการประเมินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา - การร่วมกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม - การร่วมส่งเสริมสนับสนุน จัดสรรงบประมาณ - การร่วมจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา - ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหาและพัฒนา - การร่วมการประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา
6. การนิเทศการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการ - การร่วมสำรวจศักยภาพการทำงาน ความต้องการ - การร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน วัตถุประสงค์

การบริหารงานวิชาการ	การมีส่วนร่วม
7. การแนะแนวการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมการจัดระบบและกระบวนการนิเทศ - การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบและกระบวนการนิเทศภายใน - การร่วมศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา - การร่วมจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการวิชาชีพ - การร่วมติดตามผลการจัดระบบและกระบวนการการแนะแนวภายในสถานศึกษา - การร่วมประเมินผลการจัดระบบการแนะแนว - การร่วมประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์แนะแนวกับสถานศึกษาอื่น
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมจัดโครงสร้างองค์กร - การร่วมจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน - การร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน/กำหนดตัวชี้วัด - การร่วมกันวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา - การร่วมดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ - การร่วมรายงาน สรุปผล ปรับปรุงและการพัฒนา
9. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการ - การร่วมกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ - การร่วมให้ความรู้สร้างความคิด เทคนิคและทักษะ - การร่วมส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ - การร่วมประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การร่วมส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การร่วมติดตาม ประเมินผล
10. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น - การร่วมศึกษา วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา - การร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน วัตถุประสงค์ - การร่วมประสาน ช่วยเหลือพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ - การร่วมประสาน ช่วยเหลือพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาเอกชนอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - การร่วมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับพัฒนาวิชาการองค์กรในและต่างประเทศ

การบริหารงานวิชาการ	การมีส่วนร่วม
<p>11. การส่งเสริม สนับสนุนงาน วิชาการกับบุคคล ครอบครัวยุ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การร่วมประเมินผล สรุปผลปรับปรุงและพัฒนา - การร่วมสำรวจข้อมูล ความต้องการในการรับการสนับสนุนทางด้านวิชาการส่วนบุคคล ครอบครัวยุองค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาอื่น - การร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน วัตถุประสงค์ - การร่วมส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการ - การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษา - การร่วมประเมินการดำเนินงาน สรุปผลเพื่อ ปรับปรุงและการพัฒนา

2. ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

เขต 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวม
และจำแนกเป็นรายด้าน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.37	0.59	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.06	0.62	มาก
3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.32	0.59	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.33	0.62	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.40	0.57	มาก
6. การนิเทศการศึกษา	4.29	0.62	มาก
7. การแนะแนวการศึกษา	4.27	0.7	มาก
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	4.30	0.65	มาก
9. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.33	0.6	มาก
10. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ	4.33	0.6	มาก
11. การส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการกับบุคคล ครอบครัวยุ	4.33	0.6	มาก
โดยรวม	4.33	0.6	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความเหมาะสม
และความเป็นไปได้ของแนวทางการ
บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสม
และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้าน อยู่ใน
ระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
บริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วน
ร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานการศึกษา
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงาน
วิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน ได้นำเสนอเกี่ยวกับข้อมูล
สถานศึกษาและสถานภาพของผู้ตอบ

แบบสอบถาม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก 11 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา สอดคล้องกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการกมล ภูประเสริฐ (2545 : 9-18) กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32 - 33) ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 9) กระทรวงศึกษาธิการ.2550 : 7) Faber และ Shearron (1970 : 212)

Sergiovanni และคณะ (1980 : 267-268) Campbell และคณะ (1983 : 212) Kimbrough and Nunnery (1988 : 51-58) มี 17 ด้าน

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการแนะแนวการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษ สอดคล้องกับบุษยพรรณ พันอะนันท์ (2558 : 114) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยรวมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สอดคล้องกับวัชรินทร์ ปะنامهเก (2558) ; สุภารัตน์ วิวัฒนา (2557 : 163-164) พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยภาพ

รวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

3. พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการสัมภาษณ์และการสังเกตและวิเคราะห์โรงเรียน Best Practice เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยขอสรุปข้อค้นพบดังนี้

ตามกรอบการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 11 ด้าน สอดคล้องกับวัชรินทร์ ปะนามะเก (2558) พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหาร และคณะครูมีการทำวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาสื่อนวัตกรรมทางการศึกษา

อยู่เสมอ มีการนิเทศ ภายในโดยผู้บริหาร และคณะครูอย่างสม่ำเสมอ

3. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้านที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การดำเนินการที่หลากหลายวิธีการให้ได้มาซึ่งแนวทางหรือวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้กับสถานศึกษา เพื่อส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนให้มากที่สุด เช่น การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะช่วยเหลือสนับสนุนงานวิชาการในสถานศึกษา การศึกษาดูงานโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ การรวมพลังระดมสมองเป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเตือนใจ รักษาพงษ์ (2551 : 141-144) การพัฒนารูปแบบการจัดความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงาน

วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักคือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน 2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุมุมมอง การพัฒนาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบการเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ 3) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำกลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การเทคโนโลยี โครงสร้าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผลการศึกษาที่มีปัญหาอยู่ในลำดับแรกและมีความต้องการพัฒนาอันดับแรก จำเป็นที่ต้องวิจัยเพราะการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจรวมทั้งจัดทำนโยบายและวางแผนบริหาร

จัดการสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่นำไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ เมื่อครูผู้สอนได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานสอนอย่างเหมาะสมแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษ และวิชาชีพครู คือ 1) นักเรียนจะมี การ เรี ย น รู้ ที่ มี คุ ณ ภาพ และ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) วงวิชาการ การศึกษาจะมีข้อความรู้และ/หรือนวัตกรรมทาง การจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริงเกิดมากขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก 3) วิถีชีวิตของครู หรือ วัฒนธรรมในการทำงานของครู จะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้นทั้งนี้ เพราะครุนักวิจัยจะมีคุณสมบัติของการเป็นผู้แสวงหาความรู้นำไปพัฒนานักเรียนต่อไป

1.2 หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรมีการติดตาม ตรวจสอบประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อที่

สถานศึกษาจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2546). *คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กาญจน์ เรืองมนตรี และคณะ. (2554). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). *ธรรมาภิบาลกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- ฉลาด จันทสมบัติ. (2551). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- บุษยพรรณ พันอะนันท์. (2558). *แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.

- มณฑนา พิพัฒน์. (2540). *การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ นศ.บ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมตต์ การ์ณจิตต์. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช.
- ยวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- ลัดดา ผลวิณะ. (2547). *การพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรชัย เข้มแข็ง (2550). *ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเมืองพญา 6 (วัดธรรมสามัคคี) สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพญาจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมยศ นาวิการ. (2545). *การบริหาร (Management)*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- สุชาดา จักรพิสุทธ์. (2548). *ปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา*. <http://www.midnightuniv.org/Midnight2545/document9562.html> 2559.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). *ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- Cohen, M. John and T. Uphoff Norman. (1980, March). "Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity," *World Development*. 8 : 213 - 235
- Hoy, W.K. and C.G. Miskel. (1996). *Educational Administration : Theory, Research and Practice*. 6th ed. New York : McGraw-Hill,